

פרשת חוקת – שביעי

(כא) וישלח ישראל מלאכים אל־סיחון מלך־האמרי לאמר: כא ושלח ישראל אזגדיו, לות סיחון מלכא אמוראה למימר.

רש"י וישלח ישראל מלאכים: ובמקום אחר תולה השליחות במשה, שנאמר (דברים ב): "ואשלח מלאכים ממדבר קדמות", וכן (במדבר כ): "וישלח משה מלאכים מקדש אל־מלך אדום" וביפתח הוא אמר: (שופטים יא): "וישלח ישראל מלאכים אל־מלך אדום וגו'" הפתובים הללו צריכים זה לזה: זה נועל וזה פותח, שמשה הוא ישראל וישראל הוא משה, לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור, כי הנשיא הוא הכל:

(כב) אעברה בארצך לא נטה בשדה ובכרם לא נשתה מי באר בררך המלך נלך עד אשר־נעבר גבלך: כב אעבר בארעך, לא נסטי בחקל ובכרם לא נשתי, מי גוב: באורח מלכא ניזיל, עד דנעבר תחומך.

רש"י אעברה בארצך: אף על פי שלא נצטוו לפתח להם בשלום, בקשו מהם שלום:

(כג) ולא־נתן סיחון את־ישראל עבר בגבלו ויאסף סיחון את־כל־עמו ויצא לקראת ישראל המדברה ויבא יהצה וילחם בישראל: כג ולא נתן סיחון וגו': לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס, שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גיטות. כיון שאמרו לו ישראל: אעברה בארצך, אמר להם: כל עצמי איני יושב כאן, אלא לשמרם מפניכם, ואתם אומרים כך ויצא לקראת ישראל: אלו היתה חשבון מלאה יתושין, אין כל בריה יכולה לכבשה, ואם היה סיחון בכפר חלש, אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו היה בחשבון! אמר הקדוש־ברוך־הוא: מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר? נתן בלב כל אנשי המלחמה לצאת מן העירות ונתקבצו כלם למקום אחד ושם נפלו, ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם, כי אין שם איש, אלא נשים וטף:

(כד) ויבהו ישראל לפי־חרב ויירש את־ארצו מארנן עד יבק עד־בני עמון כי עז גבול בני עמון: כד ומחוי ישראל, לפתגם דחרב; וירית ית ארעיה מארנונא, עד יבקא עד בני עמון ארי תקיף, תחומא דבני עמון.

רש"י כי עז: ומהו חזקו? התראתו של הקדוש־ברוך־הוא, שאמר להם (דברים ב): "אל־תצרם וגו'":

(כה) ויקח ישראל את כל־הערים האלה וישב ישראל בכל־ערי האמרי בחשבון ובכל־בנתיה: כה ונסיב, ישראל, ית כל קרויא, האלין; ויתיב ישראל בכל קרוי אמוראה, בחשבון ובכל כפרנהא.

רש"י בנתיה: כפרים הסמוכים לה:

(כו) כי חשבון עיר סיחון מלך האמרי הוא והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח את־כל־ארצו מידו עד ארנן: כו ארי חשבון קרתא דסיחון מלכא אמוראה, היא; והוא אגית קרבא, במלכא דמואב קדמאה, ונסיב ית כל ארעיה מניה, עד ארנון.

רש"י והוא נלחם: למה הצרך להכתב? לפי שנאמר (שם): "אל תצר את־מואב" וחשבון משל מואב היתה, כתב לנו שסיחון לקחה מהם, ועל ידו טהרה לישראל. מידו: מרשותו:

(כז) על־כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותבונן עיר סיחון: כז על פיין יימרון מתליא, עולו לחשבון; תתבני ותשתכלל, קרתא דסיחון.

רש"י על־כן: על אותה מלחמה שנלחם סיחון במואב. יאמרו המשלים: בלעם, שנאמר בו (במדבר כג): וישא משלו". המשלים: בלעם ובעור והם אמרו: באו חשבון: שלא היה סיחון יכול לכבשה והלך ושכר את בלעם לקללו, וזהו שאמר לו בלק (שם כב): "כי ידעתי את אשר־תברך מברך וגו'". תבנה ותבונן: חשבון בשם סיחון להיות עירו:

(כח) כי־אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב בעלי במות ארנן: כח ארי קרית פאישא נפק מחשבון, עבדי קרבא כשלהביתא מקרתא דסיחון: קטילו עמא דשרו בלחית מואב, כמריא דפלחין בית דחלת רמתא דארנון.

רש"י כי־אש יצאה מחשבון: משכבשה סיחון. אכלה ער מואב: שם אותה המדינה קרוי "ער" בלשון עברי "בלחית" בלשון ארמי. ער מואב: ער של מואב:

(כט) אוילך מואב אבדת עם־כמוש נתן בניו פליטם ובנתיו בשבית למלך אמרי סיחון: כט וי לכון מואבאי, אבדתון עמא דפלחין לכמוש; מסר בנוהי צירין ובנתיה בשביא, למלכא אמוראה סיחון.

רש"י אוי־לך מואב: שקללו את מואב שימסרו בידו. כמוש: שם אלהי מואב. נתן: הנותן את בניו של מואב. פליטם: נסים ופליטים מחרב ואת בנותיו בשבית וגו':

(ל) ונירם אבד חשבון עד־דיבן ונשים עד־נפח אשר עד־מידבא: (ל) ונירם אבד: מלכות שלהם. אבד חשבון עד־דיבן: מלכות ועל שהיה למואב בחשבון אבד משם וכן "עד דיבן", תרגום של "סר" "עד", כלומר סר ניר מדיבן. ניר לשון מלכות ועל וממשלת איש, כמו (מלכים א, יא): "למען היות־ניר לדויד־עבדי". ונשים: שיי"ן דגושה, לשון שממה: כך יאמרו המושלים: ונשים אותם. עד־נפח: השמונום עד נפח:

(לא) וישב ישראל בארץ האמרי: לא ויתיב, ישראל, בארע, אמוראה.

(לב) וישלח משה לרגל את־יעזר וילכדו בנתיה ויירש (ויורש) את־האמרי אשר־שם: לב ושלח משה לאללא ית יעזר, וכבשו כפרנהא; ותריך, ית אמוראה דתמן.

רש"י וישלח משה לרגל את־יעזר: המרגלים לכדוה, אמרו: לא נעשה פראשונים, בטוחים אנו בכח תפלתו של משה להלחם:

(לג) ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא עוג מלך־הבשן לקראתם הוא וכל־עמו למלחמה אדרעי: לג ואתפניאו, וסליקו, לאורח, מתנן; ונפק עוג מלכא דמתנן לקדמותהון הוא וכל עמיה, לאגחא קרבא לאדרעי.

(לד) ויאמר יהוה אל־משה אל־תירא אתו כי בידך נתתי אתו ואת־כל־עמו ואת־ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחון מלך האמרי אשר יושב בחשבון: לד ואמר יי למשה, לא תדחל מניה ארי בידך מסרית יתיה וית כל עמיה, וית ארעיה; ותעביד ליה כמא דעבדתא לסיחון מלכא אמוראה, דיתיב בחשבון.

רש"י אל־תירא אתו: זכותו של אברהם, שנאמר (בראשית יד): "ויבא הפליט" הוא עוג שפלט מן הרפאים, שהכו כדורלעמר וחבריו בעשתרות קרנים, שנאמר (דברים ג): "רק־עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים":

(לה) ויבו אתו ואת־בניו ואת־כל־עמו עד־בלתי השאיר לו שריד ויירשו את־ארצו: (לה) ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא עוג מלך־הבשן לקראתם הוא וכל־עמו למלחמה אדרעי:

(לו) ויאמר יהוה אל־משה אל־תירא אתו כי בידך נתתי אתו ואת־כל־עמו ואת־ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחון מלך האמרי אשר יושב בחשבון: לו ומחו יתיה וית בנוהי וית כל עמיה, עד דלא אשתאר ליה משיזיב; ויריתו, ית ארעיה.

רש"י ויבו אתו: משה הרגו כדאיתא בברכות בהרואה, עקר טורא בר תלתא פרסי וכו':

(לז) ויסעו בני ישראל ויחנו בערבות מואב מעבר לירדן ירחו: לז ונטלו, בני ישראל; ושרו במישוריא דמואב, מעברא לירדנא דיריחו.

פרשת בלק – ראשון

(ב) וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֹמְרֵי:
ב וַחֲזָא בַלֵּק, בֶּר צִפּוֹר, יֵת כָּל דַּעְבַּד יִשְׂרָאֵל, לְאֹמְרָאָה.

רש"י: וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֹמְרֵי: אָמַר: אֵלּוּ שְׁנֵי מַלְכִּים שֶׁהֵינּוּ בְּטוֹחִים עֲלֵיהֶם לֹא עָמְדוּ בַּפְּנִיכֶם, אָנּוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה! לְפִיכָךְ: "וַיִּגַּר מוֹאָב":

(ג) וַיִּגַּר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הוּא וַיִּקָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
ג וַדְחִיל מוֹאֲבָאָה מִן קָדָם עֲמָא, לַחֲדָא אַרִי סָגִי הוּא; וַעֲקַת לְמוֹאֲבָאִי, מִן קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

רש"י: וַיִּגַּר: לְשׁוֹן מוֹרָא, כְּמוֹ (איוב ט:): "גִּוּרוֹ לָכֶם". וַיִּקָּץ מוֹאָב: קָצָו בְּחַיִּיהֶם (כְּמוֹ קָצַתִּי בַחַיִּי, וְהוּא מְקַרָא קָצָר):

(ד) וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עֹתָהּ יִלְחָכוּ הַקָּהָל אֶת־כָּל־סְבִיבֹתֵינוּ בַּלָּחֹד הַשּׁוֹר אֶת יָרֵךְ הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהוּא:
ד וַאֲמַר מוֹאָב לְסָבִי מִדְיָן, כַּעַן יִשְׁיַצוּן קָהָלָא יֵת כָּל סַחְרִנָנָא, כְּמָא דְמַלְחִיף תוֹרָא, יֵת יְרוּקָא דְחַקְלָא; וּבָלָק בֶּר צִפּוֹר מַלְכָּא לְמוֹאָב, בְּעַדְנָא הַהוּא.

רש"י: אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן: וְהָלֹא מַעֲוֹלָם הָיוּ שׁוֹנְאִים זֶה אֶת זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לו): "הַמָּכָה אֶת־מִדְיָן בַּשָּׂדֶה מוֹאָב", שֶׁבָּאוּ מִדְיָן עַל מוֹאָב לְמַלְחָמָה?! אֲלֹא, מִירָאָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. וְמָה רָאָה מוֹאָב לְטַל עֲצָה מִמִּדְיָן? כִּיּוֹן שָׂרְאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל נוֹצְחִים שְׁלֹא כְּמִנְהַג הָעוֹלָם, אָמְרוּ: מִנְהִיגִם שֶׁל אֱלֹהֵי מִדְיָן נִתְגַּדַּל, נִשְׁאֵל מֵהֶם מָה מִדְתּוֹ? אָמְרוּ לָהֶם: אֵין כַּחוֹ אֲלֹא בַּפִּי; אָמְרוּ: אֵיךְ אָנּוּ נִבְּאוּ עֲלֵיהֶם בְּאָדָם שֶׁכַּחוּ בַּפִּי. כַּלְחָד הַשּׁוֹר: (בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה) כָּל מָה שֶׁהַשּׁוֹר מַלְחָד, אֵין בּוֹ סִימָן בְּרָכָה. בָּעֵת הַהוּא: לֹא הָיָה רְאוּי לְמַלְכוּת; מִנְּסִיכֵי מִדְיָן הָיָה, וְכִיּוֹן שֶׁמַּת סִיחוֹן, מִנְּהִיב עֲלֵיהֶם לְצַרְף שְׁעָה:

(ה) וַיִּשְׁלַח מִלֹּאכִים אֶל־בָּלָעַם בֶּן־בְּעֹר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל־הַנֶּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לִקְרֹא־לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עָם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֶּסֶף אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמֶּלֶי:
ה וַשְּׁלַח אֲזַגְדִּין לְוֵת בָּלָעַם בֶּר בְּעוֹר, לְפַתּוֹר אֲרָם דַּעַל פֶּרֶת אֲרַע בְּנֵי עַמִּיָּה לְמַקְרִי לִיָּה: לְמִימַר, הָא עֲמָא נָפַק מִמִּצְרַיִם הָא חָפָא יֵת עֵין שְׁמָשָׁא דְאַרְעָא, וְהוּא שָׂרִי, מַלְקָבִלִי.

רש"י: פְּתוּרָה: כְּשֶׁלַּחְנִי הַזֶּה שֶׁהַכֹּל מְרִיצִין לוֹ מַעֲוֹת, כִּךְ כָּל הַמַּלְכִּים מְרִיצִין לוֹ אֲגֻרֹתֵיהֶם. וְלִפִּי פִשְׁטוֹ שֶׁל מְקַרָא כִּךְ שֵׁם הַמָּקוֹם (שם). אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ: (שם) שֶׁל בָּלָק. מִשֵּׁם הָיָה, וְזֶה הָיָה מִתְנַבֵּא וְאוֹמֵר לוֹ: עֲתִיד אֲתָה לְמַלֵּךְ. וְאִם תֹּאמַר: מִפְּנֵי מָה הַשָּׂדֶה הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שֶׁכִּינָתוֹ עַל גּוֹי רָשָׁע? כִּדִּי שְׁלֹא יִהְיֶה פְתַחוֹן פֶּה לְאֻמוֹת לוֹמַר: אֱלֹהֵי הָיָה לָנוּ נְבִיאִים חֲזֹרְנוּ לְמוֹטָב! הַעֲמִיד לָהֶם נְבִיאִים וְהֵם פָּרְצוּ גְדָר הָעוֹלָם, שֶׁבִּתְחִלָּה הָיוּ גְדוּרִים בַּעֲרִיּוֹת, וְזֶה נָתַן לָהֶם עֲצָה לְהַפְקִיר עֲצָמָן לְזִנוּת. לִקְרֹא־לוֹ: (שם) הַקְרִיאָה שְׁלוֹ הֵיטָה וְלִהְנָאתוֹ, שֶׁהָיָה פּוֹסֵק לוֹ מִמּוֹן הַרְבֵּה. עָם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם: וְאִם תֹּאמַר: מָה מִזִּיקָה? הִנֵּה כֶּסֶף אֶת־עֵין הָאָרֶץ: סִיחוֹן וְעוּג, שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים אוֹתָנוּ עָמְדוֹ עֲלֵיהֶם וְהַרְגוּם. וְהוּא יֹשֵׁב מִמֶּלֶי: חֶסֶר כְּתִיב קְרוֹבִים הֵם לְהַכְרִיחֵנִי כְּמוֹ (תהילים קיח): "כִּי אֲמִילָם:

(ו) וְעֹתָהּ לְכַהֲנָא אֶרֶה־לִּי אֶת־הָעָם הַזֶּה כִּי־עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוּלִּי אוּכַל נִכְה־בּוֹ וּבְאַגְרָשָׁנוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר־תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר:
ו וְכַעַן אֵיתָא כַּעַן לוֹט לִי יֵת עֲמָא הַדִּין, אַרִי תַקִּיף הוּא מִנִּי מָאָם אֲכוּל לְאַגְחָא בִּיָּה קָרֵב, וְאַתְרַכְנִיָּה מִן אַרְעָא: אַרִי יִדְעָנָא, יֵת דְתִבְרִיף מִבְּרָךְ, וְדַתְלוּט, לִיט.

רש"י: נִכְה־בּוֹ: אָנִי וְעַמִּי נִכָּה בָּהֶם. דָּבַר אַחֵר: לְשׁוֹן מִשְׁנָה הוּא (בַּמִּדְ"ר) מְנַכָּה לוֹ מִן הַדְּמִים לְחֶסֶר מֵהֶם מַעֲט: כִּי יִדְעָתִי וְגו': עַל־יְדֵי מַלְחָמַת סִיחוֹן, שֶׁעֲזָרְתוֹ לְהַכּוֹת אֶת מוֹאָב:

(ז) וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקַסְמִים בִּידָם וַיָּבֹאוּ אֶל־בָּלָעַם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבַר־יִבְלָק:
ז וַאֲזָלוּ סָבִי מוֹאָב, וְסָבִי מִדְיָן, וְקַסְמִיָּא, בִּיְדֵיהוֹן; וְאֵתוֹ, לְוֵת בָּלָעַם, וּמַלִּילוּ עַמִּיָּה, פְּתַגְמֵי בָּלָק.

רש"י: וְקַסְמִים בִּידָם: (שם) כָּל מִינֵי קַסְמִים, שְׁלֹא יֹאמַר: אֵין כָּלִי תַשְׁמִישֵׁי עַמִּי. דָּבַר אַחֵר: קַסֵּם זֶה נִטְלוּ בִידָם זִקְנֵי מִדְיָן; אָמְרוּ: אִם יָבֹא עִמָּנוּ בַּפֶּעַם הַזֹּאת, יֵשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, וְאִם יִדְחֲנוּ אֵין בּוֹ תוֹעֵלָת. לְפִיכָךְ, כְּשֶׁאָמַר לָהֶם "לִינוּ פֶה הַלִּילָה", אָמְרוּ: אֵין בּוֹ תַקְוָה! הִנִּיחוּהוּ וְהָלְכוּ לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי־מוֹאָב עִם־בָּלָעַם", אֲבָל זִקְנֵי מִדְיָן הָלְכוּ לָהֶם:

(ח) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֶה הַלִּילָה וְהַשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דָּבַר כַּאֲשֶׁר יִדְבַּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי־מוֹאָב עִם־בָּלָעַם:
ח וַאֲמַר לַהוֹן, בִּיתוֹ הָכָא בְּלִילִיָּא, וְאַתִּיב יִתְכוֹן פְּתַגְמָא, כְּמָא דִימַלִּיל יֵי עַמִּי; וְאוֹרִיכוּ רַבְרָבִי מוֹאָב, עִם בָּלָעַם.

רש"י: לִינוּ פֶה הַלִּילָה: אֵין רוּחַ הַקָּדֶשׁ שׁוֹרָה עָלָיו אֲלֹא בְּלִילָה. וְכֵן לְכָל נְבִיאֵי אֻמוֹת הָעוֹלָם; וְכֵן לְבֵן בַּחֲלוּם הַלִּילָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לא): "וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־לְבֵן הָאָרָמִי בַּחֲלוּם הַלִּילָה". כְּאָדָם הַהוּלָךְ אֵל פִּילָגְשׁוֹ בְּהַחְבֵּא. כַּאֲשֶׁר יִדְבַּר ה' אֵלָי: אִם יִמְלִיכֵנִי לָלֶכֶת עִם בְּנֵי אָדָם כְּמוֹתְכֶם אֵלַי עִמָּכֶם, שְׁמָא אֵין כְּבוֹדִי לְתַתִּי לְהֵלֶךְ אֲלֹא עִם שָׂרִים גְּדוֹלִים מִכֶּם. וַיֵּשְׁבוּ: לְשׁוֹן עֲכָבָה:

(ט) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בָּלָעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:
ט וְאַתָּא מִימַר מִן קָדָם יֵי, לְוֵת בָּלָעַם; וַאֲמַר, מֵאֵן גְּבַרְיָא הָאֵלִין דַּעֲמָךְ.

רש"י: מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ: לְהַטְעוֹתוֹ בָּא; (ר"ל יִשְׂרָאֵל דְּרַכִּי ה' צְדִיקִים יִלְכוּ בָם וּפּוֹשְׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם. כּוֹנֵת רַש"י שֶׁאָמַר מִי הָאֲנָשִׁים הֵיטָה לְטוֹכָה, לְכַנֵּס עִמּוֹ בְּדַבְרִים, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י בְּפָרֶשֶׁת בְּרֹאשִׁית בְּחֻבַּת "אִיכָּה", אֵיךְ בָּא לְבָלָעַם לְטַעוֹת, כִּי הוּא טָעָה) אָמַר: פַּעַמִּים שָׂאִין הַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו, אֵין דַּעֲתוֹ שְׁוֶה עָלָיו, אֵיךְ אָנִי אֲרָאָה עֵת שֶׁאוּכַל לְקַלֵּל וְלֹא יָבִין:

(י) וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל־הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלָי:
י וַאֲמַר בָּלָעַם, קָדָם יֵי: בָּלָק בֶּר צִפּוֹר מַלְכָּא דְמוֹאָב, שְׁלַח לְוֵתִי.

רש"י: בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר וְגו': אֵיךְ־עַל־פִּי שְׂאֵנִי חָשׁוּב בַּעֲיִנֶיךָ, חָשׁוּב אָנִי בַּעֲיֵי הַמַּלְכִּים:

(יא) הִנֵּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אֶת־עֵין הָאָרֶץ עֹתָהּ לְכָה קָבַה־לִּי אוֹתוֹ אוּלִּי אוּכַל לְהִלָּחֶם בּוֹ וַיַּגְרִשְׁתִּיו:
יֵא הָא עֲמָא דְנַפְק מִמִּצְרַיִם, וְחָפָא יֵת עֵין שְׁמָשָׁא דְאַרְעָא; כַּעַן, אֵיתָא לוֹט לִי יִתִּיָּה מָאָם אֲכוּל לְאַגְחָא בִּיָּה קָרֵב, וְאַתְרַכְנִיָּה.

רש"י: קָבַה־לִּי: זֶה קָשָׁה מִ"אַרְה־לִּי" שֶׁהוּא נוֹקֵב וּמְפַרֵּשׁ וַיַּגְרִשְׁתִּיו: (שם) מִן הָעוֹלָם. וּבָלָק לֹא אָמַר אֲלֹא "וַאֲגַרְשָׁנוּ מִן־הָאָרֶץ". אֵינִי מְבַקֵּשׁ אֲלֹא לְהַסִּיעֵם מֵעָלַי; וּבָלָעַם הָיָה שׁוֹנָאִם יוֹתֵר מִבָּלָק

(יב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־בָּלָעַם לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם לֹא תֵאָר אֶת־הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא:
יב וַאֲמַר יֵי לְבָלָעַם, לֹא תִיזִיל עִמָּהוֹן; לֹא תִלוּט יֵת עֲמָא, אַרִי בְרִיף הוּא.

רש"י: לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם: (שם) אָמַר לוֹ: אִם כֵּן אֶקְלָלִם בְּמַקוֹמִי, אָמַר לוֹ: "לֹא תֵאָר אֶת־הָעָם!". אָמַר לוֹ: אִם כֵּן אֲבָרַכֶם, אָמַר לוֹ: אֵינָם צְרִיכִים לְבִרְכָתְךָ, "כִּי בְרוּךְ הוּא". מִשָּׁל, אוֹמְרִים לְצַרְעָה (ס"א לְדַבְרָה): "לֹא מְדַבֵּשׁךְ וְלֹא מַעֲקָצְךָ":